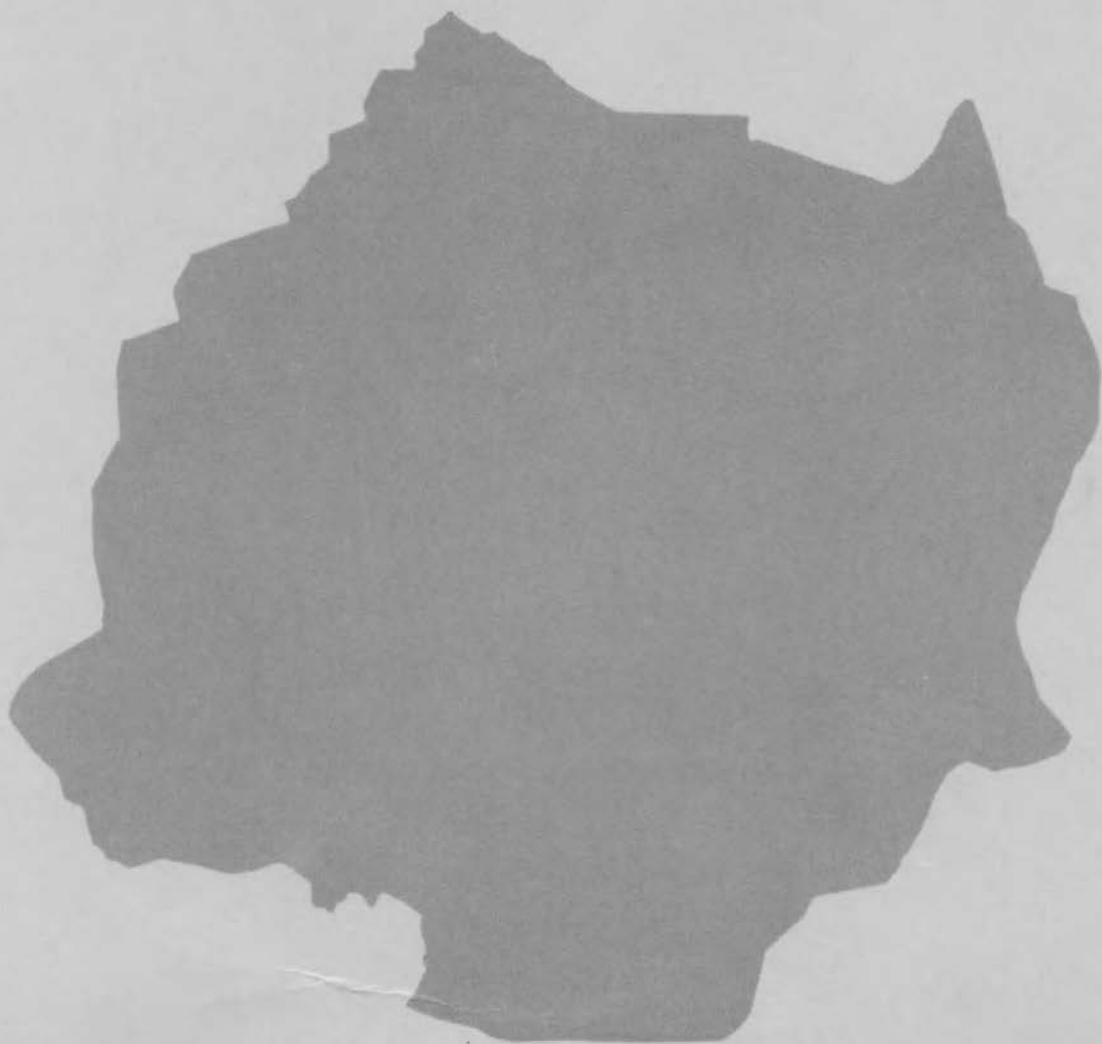

't inschrien

zestiende jaargang nr. 4, oktober 1984 kwartaaluitgave

Kopzorgen om hoofdzaken (II)

Aan het einde van de vorige aflevering van ons artikel viel het woord 'kaapje'. Kaapjes waren daagse mutsjes, die in Rijssen werden gedragen door vrouwen die waren geboren ongeveer vóór 1890-1895. De generaties die daarna kwamen liepen daags met het 'blote heuwd'. Deze kaapjes werden in Rijssen gewassen en gestreken door aparte mutsewassters. Eén daarvan, Rachel geheten, was ook de enige Joodse vrouw in Rijssen die de Rijssense dracht droeg. Zij had de restrictie gesteld dat de schone kaapjes een keer per week afgehaald zouden worden op zaterdagavond. In menig Rijssens gezin gaf 'moo' dan de opdracht aan haar dochter(s) 'Allo, goat èèwn noar Rachel hen, de skoane kaapjes haal'n'. Op een verzetje belust werd dit

door de meisjes graag gedaan. Maar ze mochten niet eerder van huis dan dat de eerste avondster aan de hemel stond, ten teken dat de Sabbath voorbij was. Deze kaapjes werden in Rijssen door de week gedragen als middagmuts. Ze hadden alleen een fraai geplooid achterstrook. De voorrand was afgezet met een glad aange-naaid kantje. In vele Twentse streken zag men dit kaapjesmodel opduiken. De bol bestond uit een pas en een achtermutsje met een schuif. Door verschillen in plooiwijze van achterstroken en door verschillen in de voorstroken gaf dit mutsmodel streeksgewijs nogal wat varianten te zien. Het Vriezenveense kaapje leek op het Rijssense (zie foto), een achterstrook met ronde golvingen. De streek rond Markelo had

Bij de familie Harmsen te Vriezenveen. De gediensigen met kaapjes, gekleurd jak en wit linnen werkachort.

de achterstrook stijf ingevouwen met achter elkaar aanlopende dubbele plooiën en deze werd nogal steil opstaand aan en tegen de muts genaaid. Dit was o.m. ook het geval rond Daarle en Den Ham. De voorstroken van Markelo en laatstgenoemde dorpen gaven een verschil te zien. Markelo had twee of drie voorstroken boven elkaar - de bovenste smaller dan de onderste. Deze voorstroken waren over het midden ingeknikt. Daarle had één geplooide voorstrook, tamelijk breed en over het midden daarvan legde men een 'moezentrappé', samengesteld uit twee gesteven linten die tot punten werden gevouwen. Hardenberg kende ook zo'n type muts, alleen met deze bijzonderheden:

- a. de drie voorstroken liepen trapsgewijs over elkaar;
- b. de achterstrook, geplooid als die van Markelo, was erg breed, zodat ze bijna

gelijk viel met de bovenkant van de mutsbol.

Het is jammer, dat de verzameling van de Oudheidkamer Twente, in het Rijksmuseum Twenthe te Enschede, naast haar knipmutsencollectie vrijwel geen daagse mutsen bevat (slechts één, nl. uit Haaksbergen). Wellicht kan iemand die dit leest hier nog eens iets aan doen. Wie weet, wat er ergens nog ligt. Want kopzorgen om hoofdzaken speelden niet alleen vroeger....

Zo'n zorg was en is het ook altijd, om de muts zondags of daags zo lang mogelijk goed te houden, want elke keer wassen is niet zo goed voor 't weefsel en dan denken we vooral aan de kant, maar ook elke keer kost(te) dat weer was- en plooiloon. Geen wonder dat elke knipmutsendraagster zich voorzag van een paraplu eer ze uitging, al leek de lucht nog zo mooi. Eén regenbui,

Rijssen, bij de schouw. Beide met 't kaapje op.

**Twee vrouwen in Markelo; links met de regen-
doek.**
(Foto-archief Rijksmuseum Twenthe).

en al 't schoons was bedorven. Velen hadden in de 'noadzak' of in hun spoormandje de keurig opgevouwen 'rèègndook' die over en om de muts werd gespeld. Vooral op de fiets was dit een handig middel, echter alleen probaat bij een licht buitje. De foto uit Markelo toont ons hoe men met zo'n doek omsprong. Tegen regen kon men de muts nog redelijk beschermen, zware mist was meer fataal. De muts nam dan zoveel vocht op dat de stijfzel zacht werd, de plooiën totaal uit hun fatsoen raakten en wel zodanig dat een gang naar de mutsenmaakster dan meteen noodzakelijk werd. Er waren nogal wat vrouwen die zelf een plooihout hadden en nog weer iets regelmaat in de achterstrook trachtten te krijgen. men was dan weer even gered, want geld was 'beteun'.

Na de knipmutsen en de daagse opknappmutsen rest ons nu nog de hoofdbedekking in de nacht en de vroege ochtend. In Rijssen droeg men op deze dagtijd 't zgn. nachmusken. Dit was een mutsje dat op 't eerste oog wel wat aan een kaapje deed denken, maar dan met een heel smal achterstrookje. De bol van dit mutsje was net zo van patroon als de zondagse knipmutsbol, dus met een T-naad. Het was gemaakt

van ajourstof of van effen katoen, als 't rouwdracht moest zijn. Deze mutsjes waren langs de voorkant afgezet met een strak strookje van twee cm. breed en achterlangs met een strookje van plm. vijf cm. breed, dat er ruim was aangezet. Uit de rouw was dit strookje van een soort fijn mutsegaas - in de rouw van katoen. Dit 'nachmusken' droeg men zolang het ruwe werk duurde, dus soms wel de hele dag, als er landwerk gedaan moest worden of bij het wasspoelen op 'd'n Wieërd', de schoonmaak, enz. In de nacht had men veelal gehaakte mutsjes op. In overig Twente kende men ook de gehaakte nachtmutsjes en voor het ruwe werk had men eveneens gehaakte mutsjes, van het model als de Diepenheimse ons laat zien. Langs de onderkant was een strookje gehaakt van plm. zes cm. breedte. De bol kon verschillende patroontjes hebben. Favoriet was een ster op het achterhoofd, langs het gezicht 'ne raand met veer riege nōppe, drie riege noar vuurt'n en æ noar achter'n - of alle veere noar vuurt'n hen'. Dit hoor ik mijn oudtante uit Enschede nog zeggen. Zij was een zuster van mijn reeds in het begin genoemde grootmoeder. Deze oudtante, Jet Dove-Leuvelink, woonde met haar man op 'n Veldkaamp' in Enschede. Rond de eeuwwisseling begon ze

Achterzijde van een kaapje uit Daarle.

Kruumers Jannoa = Janna Stevens te Daarle, geb. 1875 - overl ± 1950. Eerst geh. met H.J. Schuurman. Later met H. Dekker. Ze draagt 't kaapje met moezentrappe.

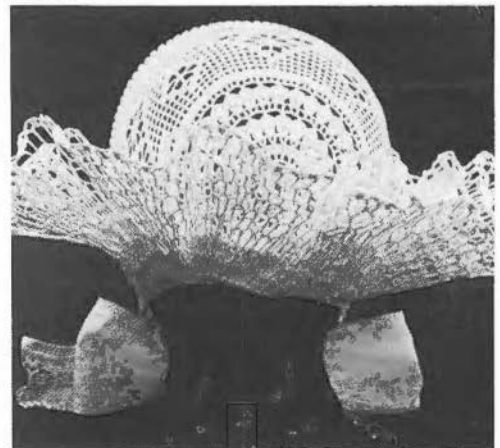
er met haar man, Johan Dove, een groentewinkeltje en gingen ze met de kar langs de deur. Als bijverdienste haakte zij deze mutsen voor de draagsters, die toen in en rond Enschede nog talrijk waren. Het katoen om te haken kreeg ze van een manufacturenwinkel. Voor de somma van f 0,25 haakte ze zo'n mutsje, dat die winkelier dan weer in zijn winkel aan de klant sleet. Voor hoeveel, vermeldt de historie niet. Gehaakte mutsen die qua model aan kaapjes uit Rijssen en Vriezenveen doen denken, had men wel in de streek van Sibculo-Kloosterhaar en wijde omgeving. Een eigenaardige combinatie had men in deze streek ook samengesteld, nl. een katoenen kaapje met steil opstaande achterstrook als in Hardenberg, maar dan met een gehaakte rand van vier rijen noppen als voorstrook. Mej. Dannenberg heeft dit soort mutsen vaak onder handen gehad.

Mutsenstrijkster mevrouw Arnold uit Den Ham zullen deze mutsen ook wel bekend voorkomen. Of er meer streken zijn, waar een dergelijke combinatie van gehaakte voorstrook om een stoffen muts voorkwamen, weet ik niet. Elk jaar doet men toch steeds weer nieuwe wetenschap op.

Mutsen die weinig kopzorgen baarden maar toch genoemd moeten worden zijn in de eerste plaats het 'Sint Joapiksmutske', gedragen bij het kostuum, dat de vrouwen droegen bij het schoven binden tijdens de rogge-oogst. Het was gemaakt van wit linnen, soms ook van katoen met een werkje er in. Droeg men in de streken van Raalte bij het ruwe werk gewoon een zwarte muts van hetzelfde model als de ondermuts van de knipmuts, in Twente deden ze het heel wat zwieriger. Men droeg er een mutsje van hetzelfde model als in Raalte, maar dan gemaakt van donkere stof met een fijnpatroontje er in. het werd onder de kin gesloten met een stel bandjes van rood of helder blauw lint. Ook het schuifje achter in de muts had zo'n lintenstel. Dit gaf de toch al sobere daagse dracht een bijzonder vrolijke noot!

Bij een vrij recent bezoek aan het museum aan de Lasondersingel te Enschede trof ik in het depot een wit mutsje aan. Het was van heel dunne katoen gemaakt en had

Achterzijde van een gehaakt kaapje uit Noord-Oost Twente.

Diepenheimse boerin met gehaakte muts. Als nacht- en ochtendmuts gedragen.

precies hetzelfde model als de bol van de zondagse muts (met de gebruikelijke T-naad). Het is helemaal nieuw, ongewassen en voorzien van plm. twee cm. brede keelbanden.

In de tijd dat de dracht nog redelijk veel te zien was, had men o.a. in Ommen, Den Ham en Daarle een dun zwart-zijden kapje over de rouwmuts. Dit droeg men daar bij de begrafenisplechtigheden. Eerst dacht ik, dat het bovengenoemde witte mutsje ook bij dergelijke gelegenheden gedragen werd. Bij verder speurwerk en navraag bleek dit echter een mutsje te zijn dat men bij het hennekleed klaar had liggen in de kast. Het werd in Daarle 'ofleggersmutsen' genoemd. Dat was dan het laatste mutsje waarvoor men zorg droeg tijdens het mensenleven op Overijsselse bodem,

een heel klein stukje wereld met zijn eigen geschiedenis en eigen tradities, deel uitmakend van Gods grootse schepping.

D.W. Woertman

Naschrift:

Voor aanvullingen en opmerkingen houd ik mij gaarne aanbevolen, want in deze onderzoek vergende hobby is men nooit volleerd of uitgestudeerd. Wie nog verdere informatie wil over deze materie leze het boek *Mutsen en Streekdrachten in Gelderland en Overijssel* (ISBN 90.6313.009.0), te bestellen bij Uitgeverij Historie, Zwanenveld 15-22, 6538 LX Nijmegen.

D.W.W.

Rectificatie:

Bij de foto op pag. 38 in het vorige nummer dient het onderschrift te worden gelezen als '...vrouwenretraite in het Retraitehuis te Zenderen bij Borne.'

D.W.W.

De Markerechten van Woolde (Vervolg)

Een andere mededeling uit het markeboek van Woolde treft ons in 1562. Tijdens een slepend meningsverschil tussen eigengeërfden en Adolph van Twickeloe zegt deze laatste: 'dat er nicht baven sijne gerechticheyt gehauwen heeft dan nog weniger und nicht meer als hem sijnen voorolderen naegelaeten en angeervet sij'. Bedoeld wordt hier dat Adolpt zich beroept op de markerechten zoals die reeds bij zijn voorouders bestonden. Dat slaat niet alleen op zijn vader (Frederik), maar minstens ook op zijn grootvader en misschien zelfs op zijn overgrootvader (overleden 1449).

Op grond van de mededelingen uit 1561 en 1562, toen het 'olde Holtinckboic' er kennelijk nog was, mogen we aannemen dat dat 'Holtinckboic' moet dateren van vóór 1482, met daar in de 'markerechten en wilcoer'.

Van enkele getuigen uit 1559 is de leeftijd ongeveer bekend, want bij het vaststellen van de waartallen in 1567 treedt een aantal van hen ook op als getuigen. Gert Lansinck, Jan Anninck, Jan Hegeman, Buse to Drijne en Lubbert Lubbertinck zijn dan alle 'omtrent tsestich en soeventich' jaar oud. Allen dus ongeveer geboren omstreeks 1500. Zij verklaarden in 1559, toen zij zeker nog vitaler en helderder waren dan in 1567 toen zij hun leeftijd opgaven, dat ze van hun voorvaderen gehoord hadden dat Jan van Twickelo markerichter was. Ook deze mededeling slaat dus minstens op hun grootvaders, die ongeveer in het midden van de 15e eeuw geleefd moeten hebben. Deze aanvulling duidt er ook op dat tijdens het leven van Jan van Twickelo al markerechten in Woolde aanwezig waren. Er is echter nog meer. In de getuigenverklaring uit 1577 aan richter Otto Meijlinck te Borne (arch. OHK, Enschede) is sprake

van 'ein lemen spijker' op de plaats waar later de havezathe Hengelo stond. Dit wordt bevestigd in het markeboek van Woolde, waar in 1559 wordt vermeld in de 'Tuichnisse der bueren': '... daer placht een grooten hoogen spijker to staene mijt grafften unde bruggen...'.
Dat was dus niet zo maar een spijker, maar ongetwijfeld een z.g. 'Wehrspeicher', zoals die beter bekend is uit Westfalen (Schepers: Haus und Hof Westfälischer Bauern). Deze 'Wehrspeicher' zien we in de 12e tot 14e eeuw ontstaan, wat zeker niet betekent dat de Hengelose spijker haar ontstaan in die periode begint. Wel ontleent die spijker haar bestaan aan de opslag van granen of zaden, geleverd aan de leenheer. Het is nauwelijks voorstelbaar dat zo'n spijker enig bestaansrecht had als er niet tevens een zekere reglementering zou zijn geweest van de rechten en plichten van de leenmannen en leenheer, de eigengeërfden en de bueren. Desnoods in de vorm van een 'Kontschap', zoals Adolph van Twickelo die noemde in 1561.

Deze 'grooten hoogen spijker' was er misschien nog in het begin van Frederick van Twickelo's markerichterschap, maar zeker ten tijde van zijn vader Johan. Het feit dat bij opgravingen te Hengelo t.p.v. de vroegere havezathe, funderingen zijn gevonden uit de eerste helft van de 14e eeuw (Oald Hengel, Dec. 1977), duidt er op dat de spijker waarschijnlijk uit die tijd moet stammen.

Gaan we er van uit dat het onwaarschijnlijk is dat er een verdedigbare spijker aanwezig was zonder markerechten, 'wilcoer' of 'kontschap', dan moeten de markerechten toch ook minstens uit die tijd stammen. Het feit dat Adolph van Twickelo sprak over een 'zeer olden loffweerdigen Holtinckboick unde older Kontschap', is niet

Huis en kerk het Slot bij Hengevelde

De streek, waar de gemeentegrenzen van Ambt Delden, Diepenheim en Markelo samenkomen, wordt in Ambt Delden Slotshoek ¹⁾ genoemd naar het Slot, dat hier vroeger gestaan heeft. In dit gebied liggen de boerderijen als op het hierbij geplaatste kaartje met de cijfers 1 t/m 6 aangegeven:

1. Groot Hedde, Oude Needseweg 18 te Markelo;
2. Klein of Lutlike Hedde, Oude Needseweg 6 en 12 te Markelo;
3. Heuhedde of Heuwhedde, Oude Needseweg 7 te Markelo;
4. Hofstede, Weldammerstraat 1 te Hengevelde;
5. Slot, Slotsweg 8 te Hengevelde en
6. Stegeman, Slotsweg 25 te Hengevelde.

toevallig; waarom noemde hij 'zeer old' en niet 'old'? Ook zal de 'Kontschap' nog ouder zijn dan het holtinckboek en derhalve oudere overgeleverde rechten bevatten.

Wellicht dat de 'Kontschap' dateert uit de tijd dat de spijker bestaansrecht had verworven, waarna tussen de 14e en het midden van de 15e eeuw deze 'Kontschap' haar neerslag in de markerechten en wilcoer in het markeboek kreeg.

Misschien zijn de bovenstaande gedachten slechts bespiegelingen die bij deskundigen een glimlach om de lippen brengen. Toch zijn het overwegingen die de moeite waard zijn om over te filosoferen, mogelijk brengen ze ons verder, want het lijkt aanvaardbaar dat de Woolder markerechten ouder zijn dan de bekende literatuur ons vertelt.

Dr. H. Reynders

Groot Hedde, Klein Hedde en Heuhedde liggen in de gemeente Markelo, vroeger het zgn. kerspel Goor van het gericht Kedingen. De drie andere liggen in de gemeente Ambt Delden, vroeger de marke Hengevelde van het gericht Delden. De schoorsteen van Groot Hedde was het laakpunt van de marken Hengevelde en Goor ²⁾. Omdat er zeer sterke aanwijzingen zijn, zoals blijken zal, dat deze erven of althans de ondergrond ervan eens feodaal eigendom waren van in de nabijheid wonende Van Hoevell's zal eerst aandacht geschonken worden aan deze familie.

Rolof van Hovele te Goor procedeerde in 1396 over het goed Bromeldam onder Goor ³⁾. Zijn kleinzoon, ook Rolof geheten, huwde met Lutger Sticke en overleed in 1476. Op 20 oktober 1457 beleende de Utrechtse bisschop David van Bourgondië (1457-1496) hem met de Dam, Olydam en Bromeldam in het kerspel Goor ⁴⁾. Deze drie huizen ontlenen hun naam vermoedelijk aan dammen, die door Deventer rond 1400 in deze waterrijke streek ten zuidwesten van Goor gelegd zijn om het water van de Boven Regge via de Markelse beek naar Deventer te leiden. Interessant is, dat Heuw of Houw ook dam betekens ⁵⁾. Van het echtpaar Van Hovele-Sticke zijn 2 kinderen bekend: Anna gehuwd met Geert van Woelde gnt. Peckedam en Willem, overleden in 1525 en gehuwd met Pelgrina Thye ³⁾. Na het overlijden van Rolof werd op 8 november 1478 zijn zoon Willem van Hovele met de 'Dammen' beleend. Deze beleningen werden op 19 juli 1497 en 19 juli 1518 bevestigd door de opvolgende bisschoppen Frederik van Baden (1496-1516) en Philips van Bourgondië (1516-1524) ⁴⁾. Het echtpaar Van Hóvell-Thye had twee kinderen: Johanna gehuwd met

Wolter van Coeverden en Roelof, overleden in 1573 en gehuwd met Anna van Heyden tot Ramstorf, erfdochter op Hoykink te Dulder onder Oldenzaal ³⁾. Roelof werd in 1526 beleend met Tusschede, de Dam en de Olydam onder Goor. Hij had elf kinderen onder wie drie zoons: A) Hermen van Hövell in de Heuw, later tot Westerfliet, in derde echt gehuwd met Elisabeth van Heerdt tot Westerfliet, erfdochter op Westerfliet, B) Roelof van Hövell tot Nijenhuis, gehuwd met Swane Swaefken, erfdochter op Nijenhuis en C) Johan van Hövell tot Hoykink, gehuwd met Elisabeth van Steenberg. Deze drie broers komen voor op een lijst van Twentse edelen van 20 februari 1598. Volgens een ongedateerd briefje van de hand van ene Steven van Rhenen verkocht Herman de Dam, Ottenschot, Tenkink en Heustede (Heuhedde?) aan zijn broer Roelof ⁶⁾. Herman van Hövell werd als richter van Oldenzaal vermeld in 1580, 1586, 1591 en 1592 o.a. bij het opmaken van het testament van Adolph van Twickel tot Beugelskamp en diens vrouw Sophia alias Wisa van Holte ⁷⁾ aan wie hierna aandacht geschonken zal worden.

Het hiervoor vermelde echtpaar Goort van Woele gnt. Peckedam en Anna van Hovele had ondermeer twee dochters: Anna gehuwd met Reyner van Wittenhorst en een niet met voornaam bekende gehuwd met Wolter Splinter. Op 16 mei 1572 verzocht Anna aan haar leenheer Roelof van Hovele om Jacob, natuurlijke zoon van haar man Reyner, te belenen met 'dat huys den Alidam in den kerspele van Ghoer in der beurschap Waterwyck' ³⁾. Vanaf 1575 werden echter kinderen van Wolter Splinter met de Olydam beleend. Als erfgenamen van Van Woelde worden Wolter's kinderen Christoffer, Johan en Agatha Splinter vermeld, de laatste in tweede echt gehuwd met Bernd de Roede van Heeckeren. Op 29 november 1611 verkocht Christoffer's zoon Wolter één derde deel van de havezathe Olydam en de erven Groot en Klein

Hedde aan Folkert Fritema en diens vrouw Catharina Splinter, kleindochter van Johan. Een ander derde deel verkochten Johanna de Roede van Heeckeren, dochter van Bernd en Agatha, en haar man Herman Rammelman op 10 december 1637 aan Johan Ripperda tot Weldam. Deze Johan Ripperda kocht op 14 oktober 1648 van dezelfde Catharina Splinter, nu douarière van haar derde man Arnold van Boeymer, twee derde parten van Olydam en beide erven Groot en Klein Hedde ⁴⁾. Eén derde hiervan had ze geërfd van grootvader Johan en één derde aangekocht. Sindsdien bleven deze goederen bij de havezate Weldam behoren. Wat de Hedde's betreft kan nog vermeld worden, dat deze als magnum en parvum Heddene voorkomen in de bekende lijst van bisschoppelijke erven, opgemaakt 1381-1383 ⁸⁾. Beide boerderijen behoorden onder de Hof te Goor en lagen 'apud Gore'.

De hierboven vermelde dochter Johanna van Willem van Hövell en Pelgrina Thya huwde in 1518 met Wolter van Coeverden, eigenaar en bewoner van de toen nog geen havezathe zijnde boerderij Wegdam ⁹⁾. Bij zijn overlijden in 1535 liet hij twee zoons na: Wolter en Christoffel. Op 21 mei 1548 werd door bemiddeling van hun moeder Johanna Van Coeverden-van Hövell en hun oom Roelof van Hövell magescheiding gehouden tussen de broers. De oudste Wolter kreeg het huis Scherpenzeel met toebehoren en de windmolen en de jongste Christoffel kreeg het erve Wegdam in Kedingen, het Koopmanserve (Johannink) in Hengevelde en het erve Lentelink in Bentelo, totaal 700 gulden waard. Bovendien zou Wolter hem 800 daalder in contanten betalen.

Wolter van Coeverden tot Scherpenzeel was gehuwd met Agnes van Duith genaamd Buth. Hij werd in 1568 door een zekere Berend van Stepraedt doodgeslagen ¹⁰⁾. Zijn weduwe hertrouwde met Bernt van Buloe, die in 1576, 1577 en 1594 ver-

meld werd als erfgenaam van Wolter van Coeverden. In 1578 werd hij vermeld als 'niet ten landdage verschreven hoveman' in het ambt van Kedingen ¹¹). In 1641 werd een minderjarige dochter van jonker Berndt van Buloe ontvoerd door de advocaat Dr. Christoffel Johan Bresson ¹²). Deze was door de burgemeesters van Rijsen, ondanks een door de drost gegeven bevel, uit arrest vrijgelaten. De drost van Twente veroordeelde hem tot een boete van 500 Caroli gulden. Bresson werd op 11 juni 1643 vermeld met zijn vrouw Allegunde van Buloe ¹³). Zij zal wel geen dochter, maar een klein- of achterkleindochter geweest zijn van Berndt van Buloe en Agnes van Duithe. Toen op 6 november 1764 baron Van Raet tot Beugelskamp het adellijk goed Slot te Hengevelde kocht van nazaten van Christoffel Johan Bresson, behoorden tot het Slot de onderhorige erven Hofstede, Stegeman en de katerstede Snijders. Daarbij werd aangetekend dat het huis op Slot in de vorige oorlog (1672-1674) bewoond werd door de overste Bresson. Het was eertijds een fraai kasteel geweest en opgebouwd van de vervallen materialen en afgenomen van de Heuw of Heuwedde in het gericht van Kedingen daarnaast gelegen. Het erve Heuwedde was door overste Otthons, stiefvader van Bresson's kinderen wegens schulden verkocht, zoals bij traditie verhaald werd. Hoewel hierin een onjuistheid staat, bevatte de overlevering veel waarheden.

Alvorens echter aandacht te schenken aan de verdere lotgevallen van de familie Bresson eerst een overzicht van de verschillende erven in de Heuw, zoals deze vermeld worden in de belastingsregisters van Hengevelde en Kerspel Goor:

Verpondingsregister Hengevelde:

1601 De weduwe Peckedams goed, dat Marseles de meier gebruikt, geheten het Tappenland, groot 1 dagwerk hooiland en ongeveer 4 mud zaailand, pacht 7 goudgulden. (vermoedelijk het nog ongedeelde erve

waaruit Slot, Hofstede en Stegeman ontstaan zijn)

De erfgenamen van hopman Johan Splinter, geheten ter Hedde, dat Wessel de meier bewoont, groot 1 dagwerk hooiland en ongeveer 7 mud zaailand (Groot Hedde).

Paardengeldregister Hengevelde:

1602 Wessel ter Groter Hedde, 3 paarden (Groot Hedde); Hensken ter Hedde, 3 paarden (? mogelijk Slot enz.).

Vuurstedenregister Hengevelde:

1675 Dr. Bresson, 2 vuursteden (Slot) Bresson's meier, 1 vuurstede (Stegeman)

Hofstede, 1 vuurstede

1682 Bresson's meier, 1 vuurstede (Stegeman)

Hofstede, 1 vuurstede, pretenderend pauper.

1000e penning Hengevelde:

1693 Bresson's erfgenamen wegens de Hofstede en Stegeman nevens huis en hof (Slot) f 8000,-.

Hoofdgeldregister Hengevelde:

1723 Slot, 2 personen

Stegeman, 2 personen

Hofstede, 2 personen

Verpondingsregister Kerspel Goor:

1601 Hoirhedde, Jan ten Nover te Borckelo en Geert Engberts (Heuhedde) Esken ten Poele, 7 mud, de Splinters en Achtevelt (vermoedelijk Klein Hedde).

In 1608 trouwden te Oldenzaal de wachtmeester in Spaanse dienst Nicolaas Bresson en Clara van Craenhals ¹⁴). Zij was mogelijk familie (dochter?) van Sebastiaan Craenhals, schout van Haarlem, baljuw van Bergen (NH) en hoogheemraad van Rijnland. Zijn huis Cranenburch te Bergen werd op 31 juli 1577 door geuzen in brand gestoken, waarbij hij in de boomgaard werd doodgeslagen ¹⁵). Op 24 april 1591 maakten Adolph van Tweekel tot Beugelskamp en zijn vierde vrouw Wisa van Holte een testament, waarbij zij begunstigd werd met de Beugelskamp bij

Denekamp. De hiervoor vermelde richter Herman van Hóvell te Oldenzaal was hierbij getuige. Adolph overleed voor 26 mei van hetzelfde jaar. Reeds voor 6 april 1592 was Wiza hertrouwd met Dr. jur. Ruard Craenhals van Hottinga, auditeur-generaal 'aan deze zijde van de Rijn'. Hij was al op 23 december 1591 als hulder voor de weduwe Wisa van Holte met de Beugelskamp beleend. Waarschijnlijk was ook hij familie van Clara Bresson-van Craenhals. Interessant is het testament van 5 juli 1624, waarbij Gerard van Schoten te Voorhout testeerde ten gunste van Willem Vaders te Haarlem en Clara van Craenhals, weduwe van Nicolaas Bresson en legaten vaststelde voor de kinderen van Clara, Agnes, Adriaan en Jan van Craenhals en van Guillaim van der Laen.

Christoffel Johan Bresson, zoon van Nicolaas en Clara van Craenhals, schaakte zoals gezien in 1641 Anna Allegunde, dochter van Berndt van Buloe. Op 11 juni 1643 verhuurden zij hun vrije leenhorige goed Wilde Wegereef aan Johan Berentszoon Grotenhuys en diens vrouw Aaltje Wolters uit Bentelo. Niet verhuurd werden drie naast elkaar gelegen stukjes bouwland in de es tegenover de poort van het huis en het horstkampje in de huismaat, die de verhuurders zelf behielden, en het kampje, dat Roelof Sniijders gebruikte. Wel verpacht werden de beekmaat, de symaat, het weideke aan het bos en de esweide, die de huurders van de Stege van de beekmat zouden afpalen. Verder vier stukken gaardenland aan de dijk met het gras of voorweide ervan etc. De verhuurders zouden een huis van vier gebinten met de afdaken leveren, gesteld in vierkant werk en gedakt, maar de meiers zouden staken, sprenkelen, leem aanbrengen en de deel maken. Het huis zou geplaatst worden omtrent de boskamp. De pacht zou ingaan op pasen 1644 tegen een jaarlijkse pachtsom van 105 keizersgulden, een pachtvarken of 5 daalder ter keuze van de verhuurders, twee paar hoenders en

vier diensten. Het land was nog in gebruik bij jonker Berndt van Buloe. Deze was ook getuige bij het opmaken van het huurcontract en ondertekende dit mede ¹³⁾. Blijkbaar was de verhouding met schoonpapa niet al te zeer verslechterd door het schaken van zijn dochter. Interessant is nog te vermelden, dat het erve Groothuis in Bentelo leenhorig was aan Beugelskamp. Blijkbaar had Bresson door zijn relatie hiermee Groothuis leren kennen.

Uit de akte blijkt, dat Wilde Wegereef ook de Stege genoemd werd. Bij een vernieuwing van het contract op 12 juli 1662 werd de huurder dan ook Jan Stegemen van 't Groothuys genoemd. het goed werd nu omschreven als Wilde Wegereef of Abbenland bestaande uit huis, kamer, schoppe en gaardens aan beide zijden van de stege liggende, de langkamp en de es behalve de drie stukjes met het bosje die door verhuurder behouden werden. Wel verpacht werden de beekmaat met het bouwland daar, de boskamp, de naekamp met het geetelinxkampje, het nieuwe land in het bos met de weide en de symaat met het horstkampje. De pacht werd verhoogd tot 110 gulden, een pachtvarken, 3 voer turf, 2 paar hoenders, 8 pond vlas en 2 diensten of 2 daalder. Op 24 december 1659 verpachtte Dr. Bresson een ander deel van zijn goed, het nabij gelegen erve de Hofstede in de buurschap Hengevelde, aan Berent ter Hofstede en zijn vrouw Geese Hagmans. Dr. Bresson was inmiddels hertrouwd met Anna Agnes van Walcartz. Dit echtpaar maakte op 24 juli 1656 op het erve Hofstede een testament ten gunste van elkaar. De akte werd gezegeld door Bertolt Couper, richter van Diepenheim. De Goorse schoolmeester Arnold ten Nijenhuis was momber voor Anna Agnes ¹³⁾.

Op 21 december 1679 machtigde Anna Clara van Bresson weduwe Töllers, Hendrik van Doetekum om namens haar beleend te worden met Wegereef (Wilde We-

gereef), Tappenland en Hofstede. De volmacht, opgemaakt te Munster, begint met volgende aanhef: 'Nadat anno 1643 den 26 september mijn vader Doctor Christopher van Bresson als man en mombler van zijn huisvrouw juffer Anna Allegunda van Buloe met een erve Wegerieffe Tappenlandt en een Hofstede gelegen in den gerichte van Delden en buurschap Hengeveldt door den weledelen en gestrengen heer Gerhardt van Laer tot Honloe is beleend geworden en onlangs mijn vader in den Heeren ontslagen is en ik onderschreven als deszelfs lijfelijke dochter en naaste bloedverwant etc.'¹³⁾. Duidelijk blijkt hieruit, dat voordien Van Buloe's ermee beleend waren. Op de rugzijde van de akte staat: 'Volmacht voor mijnheer van Doetekum namens der Weduwe frou colonellen van Töllers zur Lehnserhebung des Gutes Slott'. Bij akte van 9 juni 1684, opgemaakt te Honloe, beleende Gerhardt van Laer tot Honloe Eryck Joachim Otthons, kolonel in dienst van de bisschop van Munster, met het erve Weegreve of Tappenlant en de Hofstede, zoals zijn schoonvader wijlen Chrystoffer Johan van Bresson ermee beleend was. Otthons werd er dan ook mee beleend namend zijn vrouw Anna Clara van Bresson, die inmiddels blijkbaar hertrouwd was¹³⁾. Door de Duitse eigenaren kreeg het adellijk goed in Hengevelde de niet-Twents klinkende naam Slot, welk naam voor het eerst in 1679 voorkomt. In de protocollen van het landgericht Haaksbergen werd dr. Bresson als advocaat, procureur of rechtsgeleerde vermeld in 1650 en 1652 namens jonker Hendrick van Coeverden ten Berge, in 1652 en 1653 namens Vrouwe van Coeverden tot Wegdam, in 1654 namens Jan ter Weeme te Neede, in 1658 namens Jacob Bissonet, tweede man van de weduwe van de Haaksbergse richter Swier Grubbe, in 1667 namens Herman Gleis op Bergerink onder Haaksbergen, in 1669 namens Asuerus Schimmelpenninck van der Oye en in 1676 namens Jan Morsink onder Haaksbergen.

Opvolgende leeneigenaren van het Slot werden de broers J. Georg Töller en Nicolaas Sebastian Töller. De eerste verpachtte op 17 november 1702 het huis Appenland voor 6 jaar aan pastoor J. Bekkers en op 14 juli 1710 aan pastoor Albert van Mehem, welke verpachting op 2 november 1715 vernieuw werd. Op 3 januari 1713 gaf hij pastoor Van Mehem volmacht om voor hem 500 gulden op te nemen, die hij nodig had voor de oprichting van een compagnie in dienst van de bisschop van Munster. Twee dagen later verpandden J.G. Töller en zijn vrouw Ida Catharina Loutz aan burgemeester Eilers het in Twente gelegen goed Hofstede voor 400 Rijnlandse gulden, die zijn broer Nicolaas Sebastian Töller voor hen opgenomen had¹³⁾.

Op 12 juli 1764 machtigde de douarière Von Bock geboren Catharina Cecilia Maria Töller, dochter van J.G. Töller, baron Jan Casper Joseph van Raet tot Beugelskamp om namens haar het goed Slot met drie annexe erven en een katerstede hetzij in massa hetzij in percelen te verkopen. De goederen lagen in het drostambt Twente en in de gerichten Delden en Kedingen. De akte werd opgemaakt te Ootmarsum door richter Antoni Joan Perizonius¹³⁾. De gevolmachtigde baron Van Raet werd ook koper voor een somma van 10010 gulden zoals blijkt uit een akte van 6 november 1764¹³⁾.

Behalve de bijzonderheden aangaande het huis op het Slot als hiervoor vermeld, werden over het goed nog volgende interessante details vastgelegd: Het huis op het Slot is geheel vrij van verponding en contributie en geeft alleen schoorsteen-geld van 2 vuursteden ad 6 gulden thans. Het zou in oude tijden van de familie Van Hoevell bezeten zijn. Het huis is thans verhuurd aan Jan Berend Slot tegen een pacht van 73 gulden boven (behalve) de woning van de pastoor. De onderhorige erven zijn de katerstede Snijdersplaats in het kerspel Goor, verhuurd voor 20 gulden, het erve Stegeman, verhuurd aan de weduwe van

Jan Stegeman voor 83 gulden en het erve Hofstede, verpacht aan Wenera Hofstede, achtereenvolgens weduwe van Gerrit ten Wegereef en van Johannes Wolberink, voor 88 gulden. De kooppenningen werden op 27 mei 1765 te Coesfeld gequiteerd door Frau Witwe von Bock, gebohren van Töller ¹³⁾. Ze werden betaald met drie door Van Raet voldane schuldbrieven van de weduwe (kapitaal en rente) aan:

H. Costers Zn te Almelo	2749	-	7	-	4
Pastoor Holt	214	-	10	-	0
Idem bij de pastoor voor haar gereserveerd	687	-	0	-	0
en contant in zilveren munten	2300	-	0	-	0
143 gouden					
Hollandse ridders	2002	-	0	-	0
381 ducaten	2000	-	5	-	0
10 ducaten	52	-	10	-	0
zilveren munten	4	-	7	-	4

Totaal 100010 - 0 - 0
gulden

De verkoop geschiedde exclusief 50e penning, leenjura en transportkosten. Uit een bijgevoegde staat van kosten blijkt dat J.C.J. van Raet tot Beugelskamp reeds voor 8 mei 1765 met het Slot en de onderhorige erven beleend werd. Hij was 28 november 1750 gehuwd met Johanna Wilhelmina Bentinck tot Breckelenkamp ⁴⁾. Hun zoon Frederik Ferdinand van Raet, landrichter van Ootmarsum, werd op 21 mei 1796 met Beugelskamp en het Slot beleend. Hij huwde in februari 1800 te Coesfeld met Maria Francisca von Stockheim. Op 21 januari 1804 quiteerde M. Helmich als 'leenheer van de leenkamer van ouds geressorteed hebbende onder het erve en goed Hermshuis' F.F. van Raet wegens afkoop van de leenplichtigheid van het goed het Slot 'ingevolge resolutie van de provinciale representanten des volks van Overijssel van 14 oktober 1795' ¹³⁾.

Uit het register op de 50e penning van Delden blijkt echter dat Van Raet reeds

voor de afkoop van de leenhorigheid zijn bezittingen te Hengevelde verkocht had. Op 1 februari 1802 werden de goederen publiek geveild. In het register werden volgende verkopen vastgelegd:

1. Op 20 februari 1802 aan Jan Hendrik Stegeman het erve Stegeman voor f 2780,-
2. Op 5 maart 1802 aan Derk Wegdam een oude kerk het Slot genaamd met een huisje en een mud land daarbij voor f 610,-
3. Op 8 maart 1802 aan A. Jalink het erve Hofstede voor f 2330,-
4. Op 15 maart 1802 aan Carel ten Zijthof en Hendrik Koning het erve Slot voor f 2565,-

Jan Hendrik Stegeman verkocht op 6 april 1802 aan Jannes Koning elf schepel land de langenkamp, gelegen tussen het land van Jan Velthuis en het land van het Slot voor f 560,-. Op dezelfde dag verkocht hij aan Jannes Vurger voor f 470,- het mus-schenkempken, de siemaat, het achterste kempken, de kleine nakamp, de hutten-gaarden en alle wildgrond daartussen, liggende aan het land van de Heuhedde, totaal ca 8 schepel bouwland en ca 2 dag-werk hooiland. C. ten Zijthof en H. Koning verkochten ca 4 weken voor 15 augustus 1803 aan Jannes Koning de kalverweide van het Slot voor f 325,-. Uit de aantekeningen van J.C.J. van Raet blijkt, dat Jan Velthuis in 1794 pachter was van het Snijdersplaatje ¹³⁾.

De verkopen door Van Raet werden op 14 februari 1802 in de protocollen van het landgericht Delden vastgelegd. Hieruit blijkt dat Velthuis een stuk bouwland, geheten het hoge stuk, het fokkenstuk en het voorstuk, kocht, verder drie stukjes nieuw-land de belt genaamd en twee drassige stukken weide grond, alles in Hengevelde. Zijn huis werd niet vermeld, omdat dit in Kedingen lag. In de akte betreffende het kerkgebouw werd het huis daarbij het klooster genoemd. Niet in het register op de 50e penning maar wel in de gericht-

protocollen werd vastgelegd, dat Alef ten Heggeler van Van Raet een huisje kocht met een stukje bouwland en drie stukjes laagland in een maatje hooiland. Het is niet geheel duidelijk, welk huisje hier bedoeld werd. Mogelijk dat, waarvan J.C.J. van Raet schreef: 'Anno 1779 zijn de Moerwinkels op het Slot in de behuizinge getrokken, heb haar de twee jaar huys en hoff voor 50 gulden gelaten'. Met het nieuwe land erbij werd de huur vanaf mei 1781 25 gulden per jaar. Pachtontvangsten werden vermeld tot 1797¹³⁾.

Nu aandacht voor de pastoors op het Slot. Beslist onjuist is wel de mededeling van pastoor Geerdink, dat de katholieken van Goor na 1612 op het Slot kerkten¹⁶⁾. Ook zijn mening, dat Johannes Noorman uit Gelderland, Stephanus Daniël Busch uit het diocees Munster en Jacobus Brevink uit Vreden pastoors van Goor op het Slot waren, is foutief. Zij waren 'uitheemse' priesters, die wel actief waren in het Twentse zendingsgebied, maar niet alleen te Goor. De eerste pastoor van de 'statie Goor' op het Slot bij Hengevelde was Joannes Bekkers, volgens Geerdink afkomstig uit Breda, maar foutief door hem Jacobus genoemd. In het door hem aangelegde doopboek begint hij zijn eerste inschrijving aldus: '1698 25 november in festo S. Catharinae. Ego Johannes Bekkers pastor Goorensis baptisati etc.'. Op 17 november 1702 verpachtte J.G. Töller hem voor 6 jaar kerk en pastorie¹³⁾. Volgens Geerdink overleed hij op 24 juni 1706 of 1707. Het doopboek geeft geen uitsluitsel, omdat dit een hiaat heeft van 8 december 1703 tot mei 1708, zodat het waarschijnlijk is, dat hij eerder overleden is. Zijn opvolger Melchior Meden, door J.G. Töller echter vermeld als Albert van Mehern, plaatste op 10 april 1708 zijn eerste aantekening in het door hem aangelegde trouwboek. Aan hem werden kerk en pastorie verpacht op 14 juli 1710 en 2 november 1715. Opvolgende pastoors werden Gerhardus Ensman, die zijn eerste doopaante-

kening deed op 29 december 1717, en Gerhardus Teusse uit Reutum, die voor het eerst op 14 september 1737 in het doopboek voorkomt. Deze werd in 1744 pastoor van Delden, waar hij in maart 1776 overleed. Opvolgers op het Slot werden Franciscus Bernardus Bloemen, voor het eerst in het doopboek op 22 februari 1744, en Christiaan Holt uit Oldenzaal met zijn eerste aantekening op 6 april 1757. Deze overleed op 24 juni 1787. Hattink vermeldde als pastoors van de Hollandsche Zending in de statie Goor en 't Slot¹⁷⁾ Melchior Meden (1708-1717), Gerardus Ensman (1717-1737), Gerardus Teusse (1737-1744), Franciscus Bernardus Bloemen (1744-1757) en Christiaan Holt (1757-1787).

Omstreeks 1756 was de kerk op het Slot blijkbaar enige tijd gesloten. De katholieken van Oldenzaal, Enschede, Borne, Delden, Hengevelde en Rossum richtten zich tot de drost van Twente graaf van Heiden Hompesch te Ootmarsum met een ongedateerd verzoek om hun kerkschuren weer te mogen openen. In 1771 werd een herhaalde poging ondernomen om ook te Goor weer godsdienstoefeningen te mogen houden. De eigenaar en bewoner van huize Heeckeren Otto Maximiliaan Bentinck tot Breckelenkamp, zwager van J.C.J. van Raet tot Beugelskamp, zond een rekest aan de landdorst, dat door deze op 4 september 1771 aan Ridderschap en Steden werd doorgestuurd. In het verzoekschrift voerden Bentinck en andere leden van de roomse gemeente te Goor aan, dat zij thans tot waarneming van hun godsdienst ongeveer een uur gaans moesten gaan en zich naar een ander gericht (Delden) begeven; dat de priester eigenlijk zijn missie 'op Goor en niet op Slott' had en dat voor dezen de dienst ook op huize Heeckeren plaats vond, waar de plaats daartoe nog met weinig moeite zou kunnen ingericht worden; dat door de sterfgevallen en andere omstandigheden, op huize Heeckeren voorgevallen, de uitoefening van de

godsdienst geheel op het Slot was gekomen tot groot nadeel van verzoekers en van de gemene ingezetenen door het verval van de nering en hantering. Omtrent vroegere uitoefening van de godsdienst op Heeckeren door de op het Slot wonende priester, werden verklaringen van oude personen overgelegd. (Op de eerste verdieping bevindt zich een kamer, die huiskapel genoemd wordt). Het verzoek werd op 12 maart 1772 afgewezen. In 1774 verzocht J.C.J. van Raet aan de drost van Twente vergunning als 'eygenaer van 't Slott te Hengevelde gerigts Delden' waar sedert jaren de roomse godsdienstoefeningen werden gehouden, om de zeer kleine kerkschuur zo veel te mogen vergroten 'dat de gemeente daerbinnen volkomen kon bevat worden'.

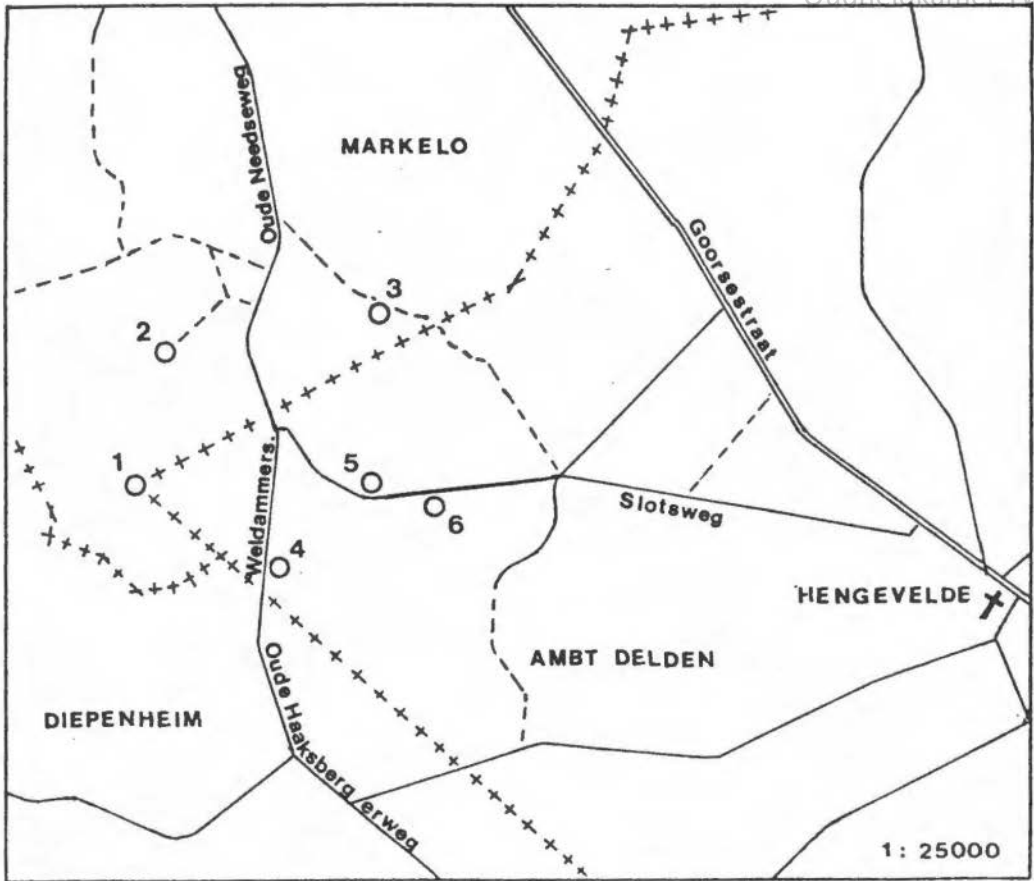
In 1776 wendde men zich opnieuw tot Ridderchap en Steden. Toen de gecommiteerden tot de kerkelijke zaken dit verzoekschrift eindelijk in behandeling namen, had de provinciale overheid een verklaring van pastoor Holt 'rooms priester op Slot in Hengeveldt' en twee parochianen Ph. Groothedde en J.B. Slot ontvangen, gedateerd 22 mei 1778. Hierbij verklaarden zij, dat er in de statie slechts één kerkhuis was, gelegen in de buurschap Hengevelde, bestemd tot waarneming van de roomse godsdienst voor de ingezetenen van Goor, tot welk kerkhuis ongeveer 1000 lidmaten, zo uit Goor en Hengevelde als uit de heerlijkheid Borculo en omliggende dorpen behoorden. Holt verklaarde dat zowel de dagelijkse als de zondagse dienst door hem verricht werden in het kerkhuis, dat één was met zijn woning. Hij wist niet wanneer dat was toegestaan, maar wel dat het mensenheugenis zo geschied was.

De nieuwe bewoner van Heeckeren, Godfried Franciscus van Hugenpoth tot Aerd, wendde zich begin 1782 opnieuw tot Ridderchap en Steden, mede namens zijn schoonmoeder douarière maria Isabella Bentinck geboren van Hoevell tot Heeckeren.

Hij verzocht nu om de vicaris van de St. Servaas te Maastricht J.A. Dinraeths als administrateur op Heeckeren toe te laten, mede om 'voor haar dienst te doen'. Op 13 april 1782 werd dit verzoek toegestaan mits de diensten alleen ten behoeve van het huisgezin waren. Nadat in 1786 afwijzend beschikt was op een verzoek van de 'leden der Roomsche godsdienst' om te Goor binnen de stad of stadswigbold een kerkhuis te mogen bouwen, kregen zij op 11 maart 1789 wel vergunning om de kerkdienst in het bouwhuis van Heeckeren te houden tot te Goor een kerkhuis gesticht zou zijn. Dit werd pas gerealiseerd in 1809.

Inmiddels had pastoor Christiaan Holt op 13 april 1787, kort voor zijn overlijden op 24 juni van hetzelfde jaar, van de overheid toestemming gekregen om op het land de Höfte te Hengevelde een kerkhuis te bouwen. Dit was ongeveer de plaats, waar de huidige kerk staat. De ondergrond was mogelijk eigendom van Derk Wegdam, die in 1802 de oude kerk en pastorie op het Slot kocht. Deze was herbergier in het bekende naastgelegen café 'Gebrande Wateren'. Na het overlijden van Holt werd nog in 1787 Gerhardus van der Linden uit Ootmarsum pastoor op het Slot. Zijn kapelaan was Gerhardus Groothuis. Afwisselend verrichtten zij diensten op Heeckeren en op het Slot.

Door de in 1795 begonnen Franse tijd kwam er van kerkbouw voorlopig weinig terecht. In 1801 werd Van der Linden pastoor van Deurningen en Saasveld en overleed te Deurningen op 17 april 1826. Opvolger op het Slot werd Johannes Bramer, geboren te Vriezenveen op 22 december 1768, priester gewijd 2 juni 1792, kapelaan te Geesteren (O) en te Delden en vanaf 19 augustus 1801 pastoor op het Slot. Gezien bovenvermelde verkopeningen zal hij eind 1801 een (bescheiden) nieuwe kerk op de Höfte gebouwd hebben. Bramer werd op 7 juni 1805 pastoor te Borne, waar hij op 27 april 1833 overleed. In 1805 werd Johannes van Weersel, geboren te

Ootmarsum 23 september 1774, pastoor van Hengevelde. Zijn eerste doopaantekening is van 20 juni. Hij was eerst kapelaan te Deurningen en te Haaksbergen en werd in 1806 pastoor van Tubbergen, waar hij op 24 december 1824 overleed. Te Hengevelde werd hij opgevolgd door Hermanus Kock uit Denekamp, voordien kapelaan te Tubbergen, Ootmarsum en Rossum. In 1809 kreeg hij van koning Lodewijk Napoleon vergunning om ook te Goor een kerk te bouwen, waar Johannes Eppink in hetzelfde jaar de eerste pastoor werd. Kock werd in 1814 pastoor te Geesteren (O), waar hij in 1851 met emeritaat ging. Hij overleed te Ootmarsum op 2 september 1855¹⁸⁾.

W.E. ten Asbroek - J.G.L. Overbeeke

Voetnoten:

1. Topografische Dienst, Stafkaart Goor nr. 34 B, uitgave 1977
2. Dr. A. ten Doesschate, Over de vermoedelijke oorsprong van Goor in Verslagen van Overijsselsch Regt en Geschiedenis, 54e stuk, 1938
3. Dr. J. Belonje en J.G.F.M.G. baron van Hövell tot Westerfliet, Leenregister van de Hovele en het Nijenhuis, Utrecht 1981
4. Mr. G.J. ter Kuile, Geschiedkundige aantekeningen op de Havezathen van Twenthe, Almelo 1911
5. Drs. G.J. Schutte, Varen waar geen water is, Hengelo 1981
6. Genealogie van het geslacht van Hoevell of van Hövell, Arnhem 1896
7. Dr. W. Kohl, Archief huis Beugelskamp in V.O.R.G. 70e stuk 1955
8. Mr. S. Muller Fzn, Registers en rekeningen van het Bisdom Utrecht, Utrecht 1889
9. Mr. G.J. ter Kuile, Inventaris havezathe Wegdam bij Goor, Zwolle 1966
10. D. Jordaan, Scherpenzeel, in Inschrien Ve jaargang, Enschede 1973

Gehoord en gelezen:

Couranten

Tubantie/Dagblad van het Oosten 1984

19.6 Bidden bij landkruis op 'n Boakn; Agelose boeren houden oude traditie in ere; 23.6 Kloostermoppen in muren van vicarie (Stift Weerselo); 25.6 Familie Palthe: levend museum; 2.7 Jubileum Schaddenspoor werd compleet familiefeest; 5.7 'Schaddenspoor' in beeld op expositie in Boekelo; 7.7 Westerhaar is nu toch blij met Veenmuseum; 9.7 Stichting Museum Buurtspoorweg van ene activiteit naar andere; 11.7 Textielmuseum maanden dicht; 17.7 Huize Almelo ontsluit geheimen van verleden; 1. Oud archief werpt nieuw licht op Twentse historie; 18.7 idem, 2. Kasteel halve eeuw door weduwe bewoond; 18.7 Oostendorpermolen (Haaksbergen) geopend voor publiek; 17.7 Almeloër Van Dijk schonk zijn gereedschap aan museum (Almelo); 21.7 Het oosten goed vertegenwoordigd op expositie in Joods Museum (Amsterdam); 21.7 Er zit meer eenheid in het Twents dan men wel denkt; 24.7 Ad de Ruiter herstelt eeuwenoude weefstoelen; 30.7 Vereniging Wissink's Mól heeft dringend geld nodig; 1.8 Loncker Molen gekortwiek; 8.8 Pook-sluisdeuren zijn nu monument (Almelo); 8.8 Bouwteam Veenmuseum begint 1 september (Vriezenveen); 10.8 Vriezenveensewijk krijgt na jaren toch zijn veenmuseum; 11.8 Moderne Devotie leeft op; 13.8 Gouden slagzin voor Rijssense kruidenier: Geen nood, Vlogtman heeft drop; 15.8 Loks voor Buurtspoorweg; 17.8 Carel Enklaar wordt bewoners van de Vicarie (Weerselo); 19.8 Textielmuseum minstens nog half jaar gesloten; 21.8 Bij eerste fase sloop delen Van Heek naar Textielmuseum;

24.8 Museum voor de landbouw in Denekamp; 30.8 Enschede koopt schat aan oude gereedschappen; 31.8 Unieke verzameling gereedschappen en apparaten naar Textielmuseum. Arkema-collectie begin 1985 te zien; 3.9 De gewelven van het Bad Bentgeheim worden blootgelegd; 5.9 Ambachtencentrum wordt anderhalve ton duurder (Enschede); 6.9 Joan Derk als 'de wekker van de Nederlandse Natie'. Serie 'Langs Oudheidkamers': (1) 28.7 Salland; (2) 4.8 De Achterhoek; (3) 18.8 Twente; (4) 25.8 Zuid-oost-Drente; (5) 1.9 Noord-Drenthe. Serie 'Help, we vergaan!': 21.7 Protestanten in Tubbergen vergingen niet....; 24.7 Groote gaf geloof nieuwe impulsen; 26.7 Hendrik Wetter, gelovig make-laar onroerend goed; ...?; 31.7 Reformatie begon met dezelfde fouten; 4.8 Ds. Hattink zocht weg der verzoening. Serie 'Rariora uit het Rijksmuseum' (-Twenthe te Enschede): (1) 16.6 Sacristiekast; (2) 14.7 Schouw van het Stift te Weerselo; (3) 11.8 Brons- en barnsteen-vondsten uit het Enterveen. Serie 'Straten Namen Almelo': (1) 7.7 De oorsprong van Almelse straatnamen; (2) 14.7 Vanaf het Bakken werden de essen verdeeld; (3) 21.7 Schalderoi toonbeeld van Franse slag; (4) 28.7 Een verfrissend bad in Het Kolkje; (5) Oranjeboven in Almelo van vorige eeuw; (6) 11.8 Messentrekken bevolkten het Schokland; (7) 18.8 Een modderbad aan het Schokland; (8) 25.8 Geen Mennistenhemel voor Gereformeerden; (9) 1.9 Een stinkdier wordt tuinencomplex.

Twentsche Courant 1984

16.6 De paters van Zenderen; 30.6 Rijssen legt veel eer in met expositie over Willem van Oranje; 30.6 Stoomloc's voor viering 100 jaar Schaddenspoor; 5.7 Haaksbergse molens weer volop in de schijnwerpers; 5.7 Duizend gulden te goedkoop voor een landgoed?; 5.7 Expositie van MBS over een eeuw Schaddenspoor; 17.7 Rijkssteun renovatie fabriekspand Almelo; 1.8 Klederdracht: nog levend deel van Cultuurhistorie; 1.8 Wieken moeten wijken (Loncker); 4.8 Boek over Afscheiding van 1834 in Overijssel; 7.8 Oude boerderijen weer opgebouwd bij Bentheim; 17.8 Schoonoord kijkt terug op zwoegen in 't veen; 21.8 Laatste man ziet Van Heek & Co in stof opgaan; 25.8 Restauratie van Oostendorpermolen duldt geen uitstel; 31.8 Antiekcollectie naar Enschede.

-
11. Mr. A. Haga, Ridderschap en Hoveluden in Overijssel in V.O.R.G. 75e stuk, 1960
 12. Huisarchief Twickel, Protocolboeken van de Drost van Twenthe, 1634-1668
 13. Staatsarchief Münster, Von Raetsche Sammlung, gecopieerd door H.A.M. Woolderink te Borne
 14. A. Stappers-Vürtheim, Twaalf Eeuwen Oldenzaal, Oldenzaal 1971
 15. Gegevens afkomstig van Dr. J. Belonje
 16. J. Geerdink, Bijdragen tot de geschiedenis van het Archidiaconaat en Aartspriesterschap van Twente, Vianen 1895
 17. Mr. R.E. Hattink, Roomsche kerkgemeenten en priesters in Twenthe in de 18e eeuw in V.O.R.G. 24e stuk, 1909
 18. W.G.A.J. Röring, Kerkelijk en wereldlijk Twente I - II, Oldenzaal 1909-1911

Een Inschrien is een vakje in de tuugkist waarin waardevolle zaken werden bewaard.

Kopij inzenden aan:

J.J.H. Meijer, Olde Meulenweg 2, 7554 RL Hengelo, tel. 074-912851

Redactie: J.J.H. Meijer, Hengelo, eindredacteur

A.J. Brunt, Delden

A. Buter, Neede

H.H. Hagens, Almelo

J. Overbeeke, Haaksbergen

Th.L.M. van Stapele, Hengelo

Administratie:

't Inschrien, p/a Rijksmuseum Twente

Lasondersingel 129, 7514 BP Enschede

Postrekening nr. 832196 t.n.v. de penningmeester v.d. Oudheidkamer Twente

Bank: Algemene Bank Nederland N.V., Enschede rek. nr. 59.27.45.651

Abonnementsprijs f 15,- per jaar

Losse nummers f 5,- (exclusief portokosten).

Uitgave van de Vereniging Oudheidkamer 'Twente'

Overname van de inhoud in welke vorm ook, is niet toegestaan zonder schriftelijke toestemming van de redactie.